

ՅՈՎԱԾՔ ԺԻԱԳՈՅԱ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՐԵԻՆԵՐԸ

ԿԱՅԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԶՈՐՍ ՀԱՆԳԵՍՈՎ

(Շար. ցաւել. 1 ՅՈՒ. տես էջ 10)

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՆԵՆՆԵԼԵ և ՎԵՐԻԺԷԿԱԼՆԵՐԸ :

ՆԵՆՆԵԼԵ ԻՐԵՆ ԱՆՆԵԿԵՆ ԿՈՒ ԳԱՅ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Արգիլէ եղբայրդ որ կ'երթայ կորսուելու :
Ես ինչ որ կրցայ ըրի :

ՆԵՆՆԵԼԵ

Ես ալ :

ԹՈՐՄ

ԴՈՒ :

ՆԵՆՆԵԼԵ

Գացած տեղդ գիտեմ : Գեղեցիկ արգիւնք :
Աժէ՛ն առաւօտ հաս վարէն կ'անցնի, . իրեն
մանկաւիկով : Ձեմ գիտեր թէ ով է : Բայց
եթէ չի համարձակեցար ինծի ըսելու թէ
հրաւերքը իրմէ կու գար, մեծ բան մը պէտք
չէ ըլլայ : Ձիս խոտորեցնելու համար, ստե-
լու պէտքը զգացիր :

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿԵՐՈՐԴ

ՎԵՐԻԺԷԿԱԼՆԵՐԸ, ՅՈՒԼԻԱ և ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ :

ՅՈՒԼԻԱ

ՆԵՆՆԵԼԵ, պատրաստէ ամենէն աղւոր ար-
դուարորդ : Այս իրիկուն գգե՛ք Ակումբին
նուագահանդէսին կը տանիմ :

ՆԵՆՆԵԼԵ

Ես :

ԹՈՐՄ

Ի՞նչ :

ՅՈՒԼԻԱ

Միտքս եկած չէր : Մասնաժող հայրդ եղաւ :
Ինծի վայելուչ չէր երեւար առանձին եր-
թալս : Թոմիին ընկերակցութիւնը բաւական
չէ : Մինչգեւ ընդհակառակն օրերդի մը
պաշտպանութեան տակ . . . Եւ իրաւունք
ունի :

ԹՈՐՄ

ՆԵՆՆԵԼԵ պիտի չերթայ :

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ է ըսածդ :

ԹՈՐՄ

Ներուռն կը խնդրեմ, բայց դու չես ճանչ-
նար . . .

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ բան : Բացատրէ :

ԹՈՐՄ

Ընկերութիւն մը չէ տո՛ն . . .

ՅՈՒԼԻԱ

Յարգելի ընկերութիւն մը չէ :

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ :

Մաքսին հարցուր որ տարիներէ ի վեր
ժէննվը կը ճանչնայ :

ԹՈՐՄ

Ձբի . . .

ՅՈՒԼԻԱ

Մաքսին հարցուր : Մաքսին հարցուր :

Մաքսիմով :

Դու ըսէ :

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Ա՛հ այո : Մաքսը ես եմ : Երբեք չեմ յիշեր
որ դու զիս այդ կերպով բանաստեղծական
կ'ընես : Ձուարթ և շատ յարգելի ընկերու-
թիւն մըն է :

ՅՈՒԼԻԱ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ :

Կը տեսնաս :

ԹՈՐՄ :

Իսկ դու . . .

ԹՈՐՄ

Ես ՆԵՆՆԵԼԵի վրայ կը խօսիմ :

ՆԵՆՆԵԼԵ

Իմ վրան միայն :

ԹՈՐՄ

Եւ ընկերութեան խնդիր չէ :

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ :

Եթէ դու հրաման տուիր որ մայրս հոն
մանայ, նշան է . . .

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Հրաման չի տուի : Գործը ըլլալէն ետքը
ինծի ըսաւ : Ըսաւ թէ սուսկի ծախս չկայ :
Թէ հարկ էր որպէս զի կարենայ իր նկար-
ները ծախել :

ԹՈՐՄ

Եւ իրօք, մայրս արուեստագետ մըն է :
Եռանգով ինքզինքը, տաւած հոգի, կ'արտա-
դրէ . . .

ՆԵՆՆԵԼԵ ॥

Դու այդպէս կը խօսիր :

ԹՈՒՄ

Եւ արուեստագէտներուն քով յանախելը
կրնայ իրեն նպատակը առաջ երթալու: Բայց
Նէննէլէն:

Նէննէլէ

Իթէ մայրս կրնայ, կրնամ նաեւ ես ալ,
թէ տարբերութիւն կայ՝ չեմ տեսնար: Կամ
գէշ բան է հոն երթալը և

Թոմի:

Իրեն համար ալ պիտի հակառակէիր դու....
կամ գէշ բան չէ, և հետը կ'ընկերեմ:

ՄԱՔՍԻՐՈՍ

Կը Հաստատեմ: Կը Հաստատեմ:

ԹՈՒՄ Նէննէլէի:

Շատ ազէկ գիտես....

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ գիտէ Նէննէլէն.... Ես ալ պէտք է
գիտնամ: Լուսթեամբ անցնելները չեմ ըն-
դունիր: Գուրս հանէ:

ԹՈՒՄ

Կ'ուզեմ ըսել որ մեր վիճակը....

ՅՈՒԼԻԱ

Մեր վիճակը քեզի համար ալ կայ.... և
դու կը յանախես վայելչատէրներուն քով:
Եւ ի՞նչ վայելչատէրներ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ափշտ:

Թոմի:

ՅՈՒԼԻԱ

Այսօր նախաճաշի չեթթար մի Օսլոֆի
տիկնոջ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ո՛՛՛ չէ:

ՅՈՒԼԻԱ

Ի գեղանի....

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Քեզի չեմ հարցներ:

Մաքսիմոս և Թոմի:

Այս Օսլոֆ տիկինը ո՞վ է:

Լուսթիւն:

Չէք պատասխաներ.... ո՞չ մէկերնիդ: Տա-
նը մէջ միայն ես եմ որ կ'անգիտանամ:

Նէննէլէ յետևութեամբ:

Ո՛՛՛ հայր: Պէտք է նայիս պէտք է
նայիս....

ՅՈՒԼԻԱ

Պատկառանքով խօսէ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ի՞նչ կ'ուզես որ տեսնամ իմ պատեանէս:
Առաւօտունէ մինչեւ իրիկուն հոն եմ.... և
գեւ....

Նէննէլէ

Պէտք է անկէ դուրս: Ելլաս: պէտք է հրա-

մայես: Չես տեսներ: Ամէն բան այս տանս
մէջ կը քայքայուի:

ՅՈՒԼԻԱ

Բայց ի՞նչ է: Բայց ի՞նչ կը քայքայուի:
Բայց ըսելու բան է:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Լէ:

ՅՈՒԼԻԱ

Հանգարտ կ'ապրէինք ես կ'աշխա-
տիմ.... կը քայքայուի:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Լէ:

ԹՈՒՄ Մաքսիմոսի:

Գոհ ես է՛:

ՄԱՔՍԻՐՈՍ

Ո՛՛՛ Հատ:

Նէննէլէ

Հրամայել.... Հրամայել: Ի՞նչ փոյթ դրա-
մը: Սպասուհի կ'ըլլամ եթէ հարկ է
Բայց դու, բայց դու, քու ձեռքդ կ'ուզէ:
Այս տող կ'ուզէ: Միշտ կ'ուզէր:

ԹՈՒՄ

Նէննէլէ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Թող զինքը: Իրաւունք ունի: Մաքսիմոս,
ինչ որ կ'ըսէի քեզի Միշտ, կը յիշես: Աշ-
խատանքի եղ մը և ոչ ուրիշ բան: Կործա-
նեցի զիրենք.... և չի կրնայ զինկը զիրենք
կործանման գէմ:

Նէննէլէ

Հայր....

ՅՈՒԼԻԱ Թոմի:

Ահա: Ահա.... շահածներս:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Մաքսիմոս, կ'ըսէի քեզի գէշ հայր
մըն եմ....

Նէննէլէ

Ոչ, ոչ, ոչ....

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Եւ դու պիտի ըլլայիր երեսիս զարնողը....

Նէննէլէ անոր փաթթուելով:

Ոչ, ոչ.... Ներէ ինծի: Ոչ, ներէ:

ԹՈՒՄ Մաքսիմոսի:

Այսօր կը տանիս զիս բարեկամիդ: Պաշ-
տսնը կ'ընդունիմ:

ՅՈՒԼԻԱ Թոմի և Մաքսիմոսի:

Այն աղիկը մէկհատիկ է բաները խո-
չորցնելու:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ զգալաբար ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ:

Այո՛, սիրելիս... այո՛, սիրելիս զիս կը սիրես, գիտեմ... պիտի փորձեմ... կը տեսնաս... թող զիս... հիմա, թող զիս... դեռ ուրիշ բան ալ կայ... կ'ուզեմ... գիտեմ... ամէն բան... պէտք է որ թողնեմ...

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Թողմաս... ինչպէս կ'ըսէ կինդ, վայել շատէրնեղէն հրաժարեցաւ: Ետքը քեզի կը բացատրեմ: Գալով Ակումբին...

ՅՈՒԼԻԱ

Բայց ո՞վ կը մտածէ ալ Ակումբին: Ճիշդ, զուարճանալու փափագ ունիմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ինչո՞ւ չէր ուզեր թողնի որ ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ...

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Իրաւունք ունէր... երբոր ձեր ունեցած վիճակներնուդ վրայ կը խօսէր: ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ գտաւ կը փնտռէ և երբոր գիտնալու ըլլան թէ կը զբօսնու... ալ զանոնք գտնալը դժուար կ'ըլլայ:

ՄԱՐԹԱ Խորէն կ'երեւայ:

ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ պատրաստ, Մարթային:

Պատրաստելո՞ւ կու գաս: Ես կը բաւեմ: Գնա:

Դարանէն աննուոյններ կ'անէ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Մաքսիմոս:

Այսօր երկայն բարակ քեզի հետ կը խօսինք:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Երբոր ուզես:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ կ'երթայ մտայնջ նրտելով պատուհանէն քով:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ:

Կրնամ օգնել քեզի:

ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ

Եթէ կ'ուզես:

Կը պատրաստեն երկուքը մեկուդ:

ՅՈՒԼԻԱ Թոմի:

Հիմա պէտք է որ առնական մը գրեմ:

ԹՈՍԻ

Ես ալ, Սակայն... ո՞վ կը տանի: Եղաւ մը կարեւոր է:

ՅՈՒԼԻԱ

Ես կը մտածեմ:

Կ'երթայ իր սենեակը:

ԹՈՍԻ կը հօտի նտուլին առջեւ դրելու:

ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ Մաքսիմոս:

Վաղը գտաւրը նորէն կը սկսիմ:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Քեզի կը հաւատամ:

ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ

Իսկ ուրիշներուն:

ՄԱՔՍԻՄՈՍ

Շատ գեղեցիկ: Երբոր, ԵՒՆԵՆԷՆԷՐ շուտով մը կը չտկուի...

ՎԱՐՈՋԱՆԵՐ Կ'ԻՎՈՐԱ:

ԹԵՐԳԻ. 2. ԱՐԻՍՏԱՅԷՍ ՔԱՍԳԱՆՏԻԼԵԱՆ

Շարայարեղի

ԱԶԳԱՅԻՆ ՆՈՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(Շաբ. Յակել. 1 զուլ. տիս էջ 7).

ՍԱԿԱՅՆ յարգոյ Հեղինակին առաջին Յիշատակագրին՝ որուն, շարունակութիւնն կրնայ համարուիլ այս երկրորդ Յիշատակագրին յառաջարանութիւնն, և այս երկրորդ գործոյն բովանդակութիւններէն հայ ազգին ազգագրական ուսմունքն և կացութիւնն փառական եղանակաւ վճռական լուծում մը կ'առնուն: Անչպէս որ կէս զարե ի վեր եւրոպականաց մէջ՝ ի ֆառա Հայոցս գրեթէ առ հասարակ ընդունուած թիւր մէկ կարծիքն յիշեալ երկու Յիշատակագրովք հերքեալ կը յր: Կը տեսնենք արարելու ու Հնդկիկոս Ռուլլինսըն՝ անգղիացի համարաւար արեւելազէտ մը Հայաստանի մէջ գտնուած, և և պազիր արձանագրութեանց լեզուն հայիկ-եւրոպական լեզուաց կարգէն չհամարելով կ'ըսէր թէ «բոտ երեւութիւն՝ աղբի հայրենին հետ ո՛ր և է խնամութիւն մը չունի», ուստի և «իբր կը տեսնուի որ այս (հայական) լեզուն խոսող՝ ցեղն փոքրիկացն գաղթած ըլլալով, լեռնային կողմանքը զամբան զգամ զէպ զէպ յարեւրկողմն իւր իշխանութեան տակ առաւ՝ Հին Ուրարտացիները մեծելով կամ իրեն հետ ձուլելով, և առնոց տեղ փոխանակելով իւր սեպհական անունը, չեղուն, կրանքն և աստիպութիւն